

# Tehyn lausunto parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä avoimuusrekisteriä koskevaksi lainsäädännöksi

## Johdanto

Valtioneuvosto asetti 12.3.2020 parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän valmistelemaan ehdotusta lakisääteisestä avoimuusrekisteristä (lobbarirekisteri). Parlamentaarinen ohjausryhmä ja asiantuntijatyöryhmä ehdottavat säädettäväksi uuden avoimuusrekisterilain, jossa vaikuttamistoimintaa ja siihen liittyvää ammattimaista neuvontaa harjoittavat tahot veloitetaan rekisteröitymään sähköiseen avoimuusrekisteriin ja ilmoittamaan harjoittamastaan vaikuttamistoiminnasta kaksi kertaa vuodessa annettavalla toimintailmoituksella.

Rekisteristä löytyvillä tiedoilla kansalaiset sekä vaikuttamistoiminnan kohteet saisivat jatkossa kattavammin tietoa valtion tason päättäjiin vaikuttavista toimijoista. Tämä auttaa arvioimaan päätösten syntyä ja niiden taustalla olevia intressejä. Julkaisemalla ajantasaista tietoa lobbauksesta voidaan osoittaa lobbauksen olevan keskeinen ja tärkeä osa demokraattista järjestelmää. Avoimuusrekisterin rekisterinpitäjäksi ehdotetaan Valtiontalouden tarkastusvirastoa. Rekisteri otettaisiin ehdotuksen mukaan käyttöön 2023 aikana.

Tehy ry on antanut erillisen lausuntonsa asiasta lausuntopalveluun. Tämä on yhteenveto siitä lausunnosta.

## Yleiset huomiot esityksestä

Tehy ry kannattaa avoimuusrekisterin perustamista, koska sen avulla voidaan tehdä yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta ja vuoropuhelusta avoimempaa ja läpinäkyvämpää. Lobbaustoiminnan avoimuus lisää sille kuuluvaa arvoa ja vähentää siihen liittyviä mahdollisia kielteisiä asenteita yhteiskunnassa. Avoimuusrekisteristä hyötyvät kaikki vaikuttamis- eli lobbaustoimintaan osallistuvat tahot. Tehy on kannattanut aikanaan myös EU:n avoimuusrekisterin perustamista ja olemme siinä jo mukana.

Haluamme lausunnossamme kiinnittää kuitenkin huomion seuraaviin asiakointiin esityksessä. Pidämme tärkeänä, että avoimuusrekisterin käyttöönoton vaikuttamistoiminnan kohteiksi määritellään eduskunta, valtioneuvosto ja ministeriöt. On perusteltua rajata kohteet valtiotasolle uuden toimintatavan käyttöönottovaiheessa ja arvioida rekisterin käyttöönotosta saatuja hyötyjä tälle kohderyhmälle säännöllisesti. Avoimuusrekisterin käyttöönoton rajaaminen on perusteltua myös siksi, että keskeisin kansallinen päätöksenteko tapahtuu juuri em. ryhmissä.

Avoimuusrekisterin rekisteröintivelvollisuutta esitetään konsulttitoimintaa harjoittaville yksityisille elinkeinonharjoittajille ja oikeushenkilöille (mm. rekisteröidyille yhdistyksille).

Lainsäädäntöä valmisteltaessa on syytä tarkentaa mitkä tahot konkreettisesti rekisterivelvollisuuden piiriin kuuluisivat ja mitä itse asiassa ko. lainsäädännön mukaiseen lobbaustoimintaan kuuluu?

Avoimuusrekisterin rekisteriviranomaiseksi ehdotetaan Valtiontalouden tarkastusvirastoa (VTV), jonka rooli neuvonta- ja valvontatoiminnan järjestämisessä on tärkeä. Varsinkin toiminnan käynnistymisen alkuvaiheessa on todennäköistä, että neuvonta- ja tiedottamispalvelun tarve asiassa on suuri, jotta rekisterin tavoitteet täyttyvät. Tähän on varattava riittävät resurssit VTV:stä.

Avoimuusrekisteristä saatavaa hyötyä ei voi saavuttaa ilman henkilötietojen käsittelyä, jotta lobbaustoiminnan läpinäkyvyyden tavoite täyttyisi. Pidämme tärkeänä sitä, että avoimuusrekisterin yhteydessä kerättävät henkilötiedot noudattavat yleisiä tietosuojasääntelyn vaatimuksia kaikilta osin.

Lobbaamistoimintaa harjoittavien elinkeinoharjoittajien tai oikeushenkilöiden kohdalla haasteelliseksi nousee määrittely siitä, ketkä avoimuusrekisteriin liittyvät ja siellä raportoivat lobbaustoiminnastaan. Edellytys päätoimisesta ja säännöllisestä vaikuttamistoiminnasta ja ammattimaisesta neuvonnasta (lobbaaminen) on mietinnössä kirjattu liian yleisellä tasolla. Tätä määrittelyä on hyvä tarkentaa.

Lobbaustoimintaan rekisteröidyltä taholta edellytetään toimintailmoituksen tekemistä rekisteripalveluun kaksi kertaa vuodessa. Toimintailmoituksen raportointiin tulee kehittää mahdollisimman yksinkertainen, vähän työllistävä ja rutiininomainen menettely. Näin siitä aiheutuva työtaakka ei kasva liian suureksi.

Mietinnössä esitetään, että avoimuusrekisteri otettaisiin käyttöön jo vuoden 2023 aikana. Asiaan liittyvät ennakkovalmistelut huomioon ottaen aikataulu tuntuu haasteelliselta.

Nämä näkökulmat huomioon ottaen Tehy ry kannattaa vaikuttamistoiminnan avoimuusrekisterin käyttöönottoa Suomessa.

Helsinki 27.1.2022

Millariikka Rytönen  
Puheenjohtaja  
Tehy ry

Asiantuntija: juha.kurtti(at)tehy.fi

